

NYOMDAIPARI GAZDASÁGI KÉRDÉSEK

**ÍRTA:
DR. MIHALIK GUSZTÁV**

**Különlenyomat
az 1942. évi Nyomda- és Rokonipari Évkönyv-ből**

Felelős kiadó: Dr. Mihalik Gusztáv
Székely Nyomda és Könyvkiadó Vállalat. F. v. Nyíró Tibor

Nemzeti küzdelmeink egyik szerény, de le nem kicsinyelhető részese nyomdaiparunk is. A háborús megrázkódtatások előrezgéseit, mint valami szeizmográf, legelőször ez az ipar érzi meg, legnehezebben ez lál ki a háborús válságból, várva, hogy majd a háború végeztével, a csatazaj után, egyszer majd már hatalmas kulturális feladatainak teljes mértékben eleget tegyen. Hősies küzdelem volt az, melyet a magyar nyomdaipar 1914-től kezdve kiállott s a lábadozás rövid korszaka után ma újból – ki tudja meddig – kiáll.

Tudjuk jól, hogy nyomdaiparunk helyzete Trianon után még tíz évvel is folyton továbbrosszabbodott. A legfontosabb nyomtatványszükséglet, az üzleti, erősen csökkent, nem is említve a könyvet és az egyéb grafikai szükségleteket. Súlyosbította a nyomdaipar helyzetét, hogy foglalkoztatottságának csökkenésével szemben az üzemek száma nem fogyott, hanem inkább egyre emelkedett, mert a számos jelentős nyomda megszűnésével vagy az üzem működésének korlátozásával munkanélkülivé váló munkások közül sokan kisebb nyomdákat nyitottak meg, melyek az ipar versenyviszonyait hallatlanul kiélezték, teljesen elfajulttá tették. Nézzünk ebből a korszakból egy pár számot: az 1929. és 1933. évek között 283 nyomdaüzem szűnt meg, ugyanakkor pedig 374 új üzem jött létre. Az 1933. év végén a nyomdaiparban a szakmunkások több mint harmadrésze volt az országban munka nélkül.

A gyáripari jellegű nyomdaipar termelési értéke 1928-ban 58.8 millió pengő volt, 1933-ban ezt a válság 38.7 millió pengőre nyomta le, ami több mint 34%-os csökkenésnek felel meg.

Ez a szeizmográfgörbe nyomdaiparunk gazdasági érzékenységre igen jellemző grafikont mutat. Annál inkább, mert ez a rajzolat nem is nyomdászembertől, hanem egyik jeles statisztikusunktól való.* Hiába, a »primum vivere...«, no meg az »inter arma...« kezdetű antik szentenciák korszakonkénti gyakori hangoztatásakor van a nyomdásznak, főnöknek, munkásnak egyaránt oka arra, hogy homloka borúsabb legyen és lesz alkalma arra, hogy nadrágszíján egy-egy húzzon...

És mégis, nyomdaiparunk életrevalósága, a hősies erőfeszítés, a gazdasági viszonyok változásaihoz való alkalmazkodás mindenkiben tiszteletet kelt, aki tudja, hogy ez az élni akarás nem valami rideg gazdasági öncélja nyomdaiparunknak, hanem ebben meg kell látnia mindenkinek a mi sokévszázados, nehéz küzdelmeinkben megszerzett, féltett kulturánkhoz, annak fenntartásához való ragaszkodást, a nemzeti értéket.

A gazdasági élet minden területén ma korlátozások állanak fenn, élelmezésben, nyersanyagokban, ipari cikkekben egyaránt. Az újságok és folyóiratok terjedelemcsökkentése, a hirdetési üzlet gyengülése, általában a nyomdai munka megcsappanása súlyos károkat okozott iparunknak.

Mégis, úgy vagyunk valahogy, mint a jó gazda, aki még a zivatar, a jégverés közepette elindul, összeszorított fogakkal, komolyan, széjjelnézni kissé a határban... Egyrészt felmérni szemmel a károkat, másrészt szívében új reményeket sarjasztani.

Nézzünk körül tehát mi is, van-e min gondolkozni, van-e mit tenni?

*

A nyomdaipari üzem, de különösen a nagyüzem ma már olyan ipari *organizmus*, ahol az egyes résztvevőkben beletekinteni ügyviteli vagy munkaszabályzat nélkül szinte lehetetlen. Ahhoz, hogy a munkafolyamatokat ésszerűen, tervszerűen megoldani tudjuk, az optimális teljesítményt elérhessük és a zavartalan összeműködést biztosíthassuk, feltétlenül szükséges a

* Dr. Szigeti Gyula: A gazdasági válság Budapest életében. A Statisztikai Közlemények 76. kötete, 93., 95. old. (Szerk. dr. Illyefalvy Lajos.)

résztvékenységek szabályozása, – ha kell, – írásbeli rögzítése. Ez a rögzítés persze nem jelentheti azt, hogy a bármely körülménnyel megállapított organizáció az élet nyomása alatt változtatást ne szenvedhetne. Ellenkezőleg, az organizációnak azonnal az élet követelményeihez kell simulnia, a helytelen munkavégzést meg kell előznie.

Munkás, csoportvezető, osztályvezető, igazgató csak akkor jelentheti a vállalat »*organikus tökéjét*«, ha a maga helyét mindegyik jól be tudja tölteni, hogy ne maradjon alárendelt jelentőségű a mechanizált világban. Amint Werner *Sombart* mondja: minél komplikáltabb a mechanizmus, a gép, az embernek annál intelligensebbnek kell lennie, hogy a bonyolult gépezetet uralni tudja.

Mit tegyünk, hogy jól láthassuk a helyes utat, hogy megtartsuk és fenntartsuk a lehetőséget az egészséges gazdasági fejlődésre, hogy az iparpolitikai és üzemgazdasági törekvéseink gyakorlati szellemmel töltsenek ki, egyszóval egész nyomdaiparunknak javát és jövőjét szolgáljuk?

Amint az élet a gazdasági tevékenység alapján mindjobban széttagolódott (1800-ban az ipari foglalkozások száma pár száz volt, ma már egy német statisztika 16.000 foglalkozást mutat ki), a gazdasági életben mindinkább bizonyos elveknek az érvényesülését látjuk. *Specializálódás* mellett az *organizálást*, utána a *racionalizálást*, majd a *kooperálást*, mely utóbbi alatt a tudatos és kölcsönös közösségi elveken felépített együttműködést értjük és ily módon szolidaritásnak is nevezhetjük.

A *specializálódást* nyomdaiparunkban is az a hatalmas technikai fejlődés jellemzi, amely ezt a foglalkozási ágat is egészen a legkisebb részletekig szétbontja. A termelést általában magas színvonalon tartja, de a túlságosan egyirányú munkamegosztás – hatalmas előnyei mellett – nagy veszélyeket is rejthet magában, mert ez a túlspecializált ipari és kereskedelmi tevékenység többnyire csak egészen tág piaci lehetőségek mellett tartható fenn. Eltekintve a kifejezetten *minőségsspecializálás* ritkább eseteitől, túlságosan sok ebben az elvben a technikai elem, az egyoldalú termelésre beállított, nagytökéletességű gép szinte zsarnoka lesz a vállalatnak, az embernek. Moloch lesz ez, sokszor belátástalan, könyörtelen engedelmességet követelve a mindenáron való szédületes tempóban. Hiába, navigare necesse est...

A nyomda, mint ipari *organizmus*, termelési, gazdasági egység, de valami élő szervezet is, emberek közössége, akiknek különféle, de mégis összeegyeztethető érdekeik vannak. Celestin *Arena* azt mondja, hogy egy-egy nagyüzem árnyékában a munkás, a tisztviselő, igazgató mind vállalkozónak tekintheti magát és az üzem életének és virágzásának lényeges feltétele, hogy az összes tagjai egyetértsenek és mindegyik *saját hasznát* lássa a vállalatban: nyereség, munkabér, kamat, vagy osztalék alakjában!

Azonban minden elpazarolt munkaóra és minden célszerűtlenül véghezvitt munka egyben hozzájárul a nemzeti jövedelem és vagyon csökkentéséhez is: ezen a ponton nyer az organizáció nemzetpolitikai értelmet és itt, ezen a ponton kapcsolódik a szervezés egy másik, sokat vitatott problémával: a *racionalizálással*.

Mit jelent a szó: *racionalizálás*? Általában ésszerűsítést jelent mind a technikai, mind az üzemszervezési, mindpedig a gazdálkodási tevékenységben. Meg kell azonban jegyezni, hogy a racionalizálásnak is megvannak a maga *ésszerűségi* határai. Sem az »izzasztó rendszer«, a »Schwitzsystem«, sem az esztelen gépesítés *mindenáron való* »*racionalizálási*« törekvései nem jöhetnek itt méltatásra, mint ahogy a durva és embertelen »hajcsárrendszer« sem kaphatna a nyomdaiparban polgárjogot.

A racionalizálás célja az összes adott körülmények mérlegelésével elérhető nagyobb haszon és határfok, vagy más szavakkal: ugyanazzal az energiával, fáradsággal elérhető *nagyobb*

teljesítmény. A hibaforrások elkerülése és a vállalkozással, a versennyel együttjáró veszteségek lehető biztos kikapcsolása.

Szépen fejezi ki ezt *Waffenschmidt*: »A racionalizálás jelszava alatt folyik az örök harc a szellem és az anyag között a fejlődési folyamat gyorsítása érdekében. A szellem harca itt általában a gondolkozás hiánya, a hanyagság és az élet folyamatában, különösen pedig a termelési üzemben jelentkező idő- és erőtekozlás ellen irányul.«

A *Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit* definíciója pedig így szól: »A racionalizálás mindazoknak az eszközöknek az összessége, amelyek megfelelő módszereket és tervszerű szervezési eljárást nyújtanak a gazdaságosság és ezzel a javak termelésének növelésére, az utóbbinak olcsóbbítására és ezáltal annak javítására.«

Az *anyagtakarékoság* területén a racionalizálásra ma különösen nagy feladatok várnak, hazafias kötelességek.

A *papírszabványosítás* előnyeiről bővebben felesleges volna itt most beszélni, mert azt már megfelelően méltatták ezeken az oldalakon a legkiválóbb szakemberek. Sajnálatos, hogy ez a normalizálás a gyakorlatban mily kevésbé valósult meg, szinte csak a negyed- vagy legfeljebb harmadútnál stagnál, minden rendkívüli fontossága mellett.

Ebből is látni, hogy a tehetetlenségi, a nyugvási törvény mily hatalmas principiuma nemcsak a tárgyak, hanem az élők világának, *az embernek is!* Az elrendelés, a rendelet általában még nem jelent végrehajtást is! Ezt külön ki kell harcolni sokszor, ott, ahol a belátás nem használ.

A nyomtatványok szabványosítása után pedig sürgősen rátérhetnénk már a könyvkötészeti gyártmányok szabványosítására is.

Nézzük csak meg pl. az ú. n. *okmánygyűjtőknél* milyen nyersanyagtakarékoságot érhetünk el? Anyaga ennek karton, amiben nagy mértékben van cellulóza. Vegyük elő a most használatos egyik ilyen okmánygyűjtőt. Lemérve azt, megállapíthatjuk, hogy ívmérete: 66×35 cm. Egy 72×112 cm méretű kartonból három darabot tudunk a fenti méretben kiszabni.

A kötelező nyomtatványszabványosítás után a 0-ás alakú okmányok megszűnnek és méretük a gyakorlatban már bevált születési bizonyítványok mérete lesz. Ezek nagysága 297×210 mm. Vagyis 4 cm-rel alacsonyabb, mint eddig volt. Tegyük be ezeket az okmányokat egy most használatos okmánygyűjtőbe, azt tapasztaljuk, hogy fent 5 cm, oldalt pedig 3 cm ürr marad, amit az okmány nem tölt be. Erre a helyre tehát szükség nincs. Másszóval: a mai okmánygyűjtő az új, szabványosított okmányokhoz túlméretezett. Anyagpocsékolás állt be, ami az ilyen anyagszegény világban megbocsáthatatlan bűn.

El lehet-e kerülni és hogyan, hogy az anyagpazarlás megszűnjön?

Igen. Erre van lehetőség és ennek a módja az, hogy a nyomtatványok után magát az okmánygyűjtőt is szabványosítjuk.

Az »A« és »B« papírméretek mellett van még a »C« méret is, ami a borítékok mérete. Ebben a sorozatban a C/4 alak az, ami minket az okmánygyűjtő szabványosítása végett érdekel. Ennek a mérete 324×229 mm. Ez lesz a tulajdonképpeni alapja az új szabványosított okmánygyűjtőnek. Az ívmérete 560×324 mm lesz. Ebből a méretből négy részt nyerünk a 72×112 cm-es cellulóza kartonból. Ezt a kapott kartonrészt megbígeljük, a 324×229 mm arányában és megkapjuk az új szabványosított okmánygyűjtőt. Ha most ebbe az okmánygyűjtőbe helyezzük el a szabványosított okmányokat, láthatjuk, hogy felül 2.4 cm, oldalt pedig 1.9 cm ürr marad. Tehát az anyagpocsékolás nem oly nagyméretű, mint a most használatban lévő okmánygyűjtőknél.

Ami pedig a legfontosabb, az anyagból tetemes részt megtakarítottunk. Ez a megtakarítás pontosan 25%. Az olyan okmánygyűjtőknél, ahol alul-felül behajtó is van, ez a megtakarítás csak 23.26%-os. Még mindig figyelemreméltó eredmény, amiért érdemes a szabványosítással foglalkozni és ezt keresztül is vinni ezen a területen.

Ugyanez áll a lemezből készült okmánygyűjtőre is. A most általában használatos alak a 35×25 cm. Ennél is lehet alkalmazni a kartonokmánygyűjtőnél ajánlott alakot, a 324×229 mm-t. Az anyagmegtakarítás itt bekövetkezik a kék borítópapíron és a kötőszalagon kívül valamennyi anyagnál, melyeket a lemezből való okmánygyűjtő elkészítésénél felhasználunk.

Ide tartozik még az ú. n. fascikulus is, aminek alakja a C/4 méretnek fele, 324×114 mm lesz.

Azonban nemcsak az okmánygyűjtőknél lehet a könyvkötészeti ipartermékeknek szabványosítás révén nyersanyagmegtakarítást elérni, hanem ugyanez áll az okmánytartó dobozokra is. Az alap ott szintén az A/4 alakú okmányra méretezett C/4-es borító. A megtakarítás itt is megközelíti a 20%-ot.

A fenti kiragadott kis példák is mutatják, hogy jelentős anyagmegtakarítást tudunk elérni akkor, ha a már régen miniszteri rendeletben előírt szabványosítást a nyomtatványokon kívül átvisszük a könyvkötőipar termékeire is. Lehet a nyersanyagokkal takarékoskodni, csak szögre kell akasztani a régi, elavult formákat, merni kell okosan racionalizálni.

A mai háború a nyersanyagok háborúja. Eredményt azonban a nyersanyagok megtakarítása terén csak úgy fogunk elérni, ha erős kézzel visszük azt keresztül.

Anélkül, hogy sablónokhoz nyúlnánk (amelyek sokszor többet ártanak, mint használnak), mindenki a maga saját üzemében kell, hogy meglássa a maga tennivalóit, általánosítások itt nem sokat segítenek, mert a nyomdaipar egészen individualisztikus üzemi egységeket tud felmutatni.

Mégis, néhány általános és ismert üzemgazdasági irányelvet nem árt újból megjelölni.

Ilyenek: áttekinthető munkamenet, elő- és utókalkuláció, egyáltalában a számszerűségnek, a számvetésnek, a kereskedelmi alapoknak minél nagyobb tisztelete. – Üzemi rend és tisztaság. Rend és nyilvántartás az egész vonalon: kliséraktárban, depótban, matricatárban, egyszóval mindenütt.

Központi üzemvezetés, irányítás; a tevékenységi köröknek gondos és körültekintő meghatározása. Kellően, minden vonalán előkészített technikai kidolgozása a munkameneteknek. Időelszámolásra, adatokra: munkatáska vagy munkacédula, melyek nélkülözhetetlenül szükségesek mind a kalkulációnak, mind a könyvelésnek.

Az anyagbeszerzés központosítása, áttekinthető rendtartás papír- és anyagraktárban, raktári nyilvántartásokban, – számvitelben.

Gép- és leltári kartoték mindenről, olyan feldolgozásban, hogy azt *állandóan* vezetve, a leggondosabb önköltségszámításhoz is fel lehessen használni, egyben pedig bármikor statisztikául is szolgáljon az üzemnek.

Korszerű, üzemi naplók, nyilvántartásokon nyugvó gondos önköltségszámítás. (Ez véd meg legjobban a verseny elfajulása ellen.) Korszerű bérelszámolás, könyvvitel.

Végül, még egyszer: utókalkuláció, *jó szakemberrel* végzett utólagos számvetés, a munka- és értékterület, a tiszta hozadék analízise: megláttatja, hogy mit tettünk és megmutatja, hogy mit nem kellett volna, majd pedig a jövőben mit kell tennünk.

Utolsónak maradt a *kooperálás* problémaköre. Ez már nemcsak üzemgazdasági vagy gazdaságpolitikai fogalomkör. Sokkal több ennél! Benne a jelenkor nagy gazdasági, szociális,

erkölcsi és kulturális problémái lépnek elő komolyságukkal és ezeknek különösen fontos nemzetpolitikai jelentőségük van.

A nemzetgazdaság az organikus szemlélet tanítása szerint nem más, mint a *részegységek* tagozataiból való *egész*. A háztartás, az üzemgazdaság stb.: a célok elérésére szolgáló *eszközök*. A részegységek, »közösségek és társaságok« alkotják a társadalmat, végelemzésben az államot. De a gazdaságbölcselet segítségével nélkül sem nehéz belátni azt, hogy az egész élet, méginkább a gazdasági élet az érdekközösségek, az együttműködés megszervezésére törekszik.

Ha az emberiség fejlődését nézzük, láthatjuk, hogy az ember csak az egyesüléssel, társulással tudta a természet erőit leigázni, a társas élet, a társulás által vált az ember, az aristotelesi »zoon politicon«, a teremtes koronájává.

Báró Kaas Albert professzor mondta egyszer azt a hasonlatot, hogy a társadalomban, az államban a nép nem úgy áll össze, mint a zsákban a búzaszemek, hanem csoportosul, társul, szövetkezik, mert az ember hamar rájött arra, hogy az érdekközösségek megteremtésével a maga érdekeit jobban lehet képviselni.

Szabad elhatározásból, majd kényszer útján is, az idők folyamán megszületnek a társadalomban a különböző gazdasági szervezetek s nevezzék azt akár *céhnek*, akár *gildének*, *egyesületnek*, *testületnek*, vagy bármi másnak, abban mind megegyeznek, hogy valamilyen érdekközösséget védelmeznek.

Hiába organizáltam és mihaszna racionalizáltam végig az egész nyomdát, ha a kooperálás nemzetgazdasági és erkölcsi jelentőségét, a szolidaritást a versenytárs nem ismeri, vagy ismeri ugyan, de azon magát pillanatnyi egyéni érdekért könnyelműen túleszi.

Problémáink legfontosabbjai pedig csak az együttműködés erejével oldhatók meg. Hogy csak a legéletbevágóbbat említsem: itt van a minimális tarifa, az *árkérdés*. Hiszen ekörül forr, kavarg minden, itt zajlanak a viták és itt volna legnagyobb szükség a gazdaságerkölcsi önnevelésre, önfegyelemre. Itt kell vétót kiáltani az iparromboló hatásoknak, mert tisztában kell lennie mindenkinek azzal, hogy az annyira elfajult *szennyverseny* mind az iparunkra, mind a társadalomra nézve súlyos károkat, gazdasági és szociális veszélyeket jelent.

Nézzük meg még ezzel kapcsolatban a *közszállítás* problémáját is.

Kétségtelen, hogy a közszállítások a gazdasági életet betöltő hatalmas terjedelmükkel szinte döntően vesznek részt a piacon abban az igen bonyolult közgazdasági jelenségben, melyet *áralakulásnak*, árképződésnek nevezünk. Mert a gazdasági életben minden út ide, a piacra, az árhoz, az »*igazságos ár*« kérdéséhez vezet!

Aki valaha is résztvett közszállításokban, vagy ilyennek az elbírálása reá háramlott, jól ismeri azokat a nehézségeket, amelyek a kiírásnál és az »odaítélésnél« felmerülnek.

Mi történik a gyakorlatban a legtöbb esetben? A munkát vagy közszállítást odaítélő tisztviselő, tekintet nélkül egyéb körülményekre, a *legolcsóbb* ajánlattevőnek adja ki a munkát, mert az odaítélés mindenképpen »kényes kérdés«. Pedig szükséges volna annak az igazoltatása, hogy például a vállalkozó a munka elvégzésére egyáltalán hivatott-e, hogy a munkálatok tisztességes és kifogástalan végrehajtása mellett tisztességes haszna is marad-e; vajjon a vállalkozó, mint kézműiparos, a gyárilap pontosabb, megbízhatóbb, kifogástalanabb teljesítő-képességével, megközelítően is, *bizonyos esetekben* versenyezni tud-e stb. stb. Tehát, amint látjuk, nemcsak a »legolcsóbb« volna az a conditio sine qua non, amelytől a nemzetgazdaságra annyira fontos versenytárgyalások sorsa függne.

Mert bármilyen jóhiszeműen is jár el a szállítást kiadó tisztviselő, döntése, vétlenül, mégis árromboló tevékenységet idézhet adott esetben elő a piacon. Ez pedig semmiesetre sem lehet nemzetgazdasági érdek, mert a tisztességes úton elért haszon a közgazdaságban nélkülözhetetlen.

Amint látjuk, közszállítási problémáink legfontosabbja az *árkérdés*. Itt sűrűsödnek a viták, s itt bomlik két táborra az érdekeltek serege.

Egyrészt azok, akik fenntartani kívánják a »*legolcsóbb*« mivoltot, mint az odaítélés kritériumát, akik azt mondják, hogy szabadjára kell engedni az ipari és kereskedelmi képzelőtehetséget, amely »majd megtalálja a maga számításait«.

Másrészt azok, akik gátat emelnek az iparromboló hatásoknak, mert tisztában vannak azzal, hogy a társadalomra mind gazdasági, mind szociális értelemben súlyos károkat jelent.

Utat és módot kell keresni a kérdésnek másképpen való megoldására. Vannak, akik nem a »*legolcsóbbat*«, hanem az aritmetikai számítással vett *középarányos legolcsóbbat* keresik, amikor például úgy döntenek, hogy abban a versenyben, amelyben »n« vállalkozó vesz részt, a szállítást a számtani középárányérték elérőjének, vagy azt legjobban megközelítőjének adják ki a következő képlet szerint:

$$Ksz = \frac{a_1 + a_2 + \dots + a_n}{n}$$

Egy jelentős lépéssel tovább mennek a mai német példa nyomán azok, akik versenytárgyalásoknál a következőképpen járnak el: a legmagasabb és legalacsonyabb ajánlatot egyszerűen kiütik a versenyből, azt már eleve irreálisnak tekintik, figyelembe nem veszik. A középértéket a megmaradt ajánlattevők ajánlataiból állapítják meg.

A német példa mindenesetre annyiban tér el, hogy a legmagasabb és a legalacsonyabb árajánlatokat rendszeresen szakértőkkel vizsgálattják felül és igazolt rosszhiszeműség esetében az ajánlattevőket büntetéssel sújtják.

A mi kiválóan megszerkesztett Közszállítási Szabályzatunkból nem hiányzik a reális árak biztosítására való törekvés. Hangsúlyozza és parancsolólag írja elő a közhatóságok részére annak vizsgálatát, hogy a versenyző árajánlata reális-e.

A m. kir. belügyminisztérium 1936-ban rendeletet adott ki az alája tartozó hatóságoknak és hivataloknak, amelyben az ipari érdekeltségek körében felmerült panaszokra hivatkozva, utal a Közszállítási Szabályzat kimondotta *reális árakra*, mondván: »Súlyt helyezek arra, hogy a Közszállítási Szabályzat fenti rendelkezései egyrészt az érdekképviselőknek az előírt vagy indokolt esetekben való meghallgatása tekintetében, másrészt az ajánlatok reális voltának alapos megvizsgálása tekintetében maradéktalanul érvényesüljenek.«

Az árak reálítása érdekében a 27.000/1937. Ip. Min. rendelet az árrombolás miatt előterjesztett panaszok felett döntő bizottságot szervez és egyben előírja annak ügyrendjét.

A rendelet 1. §-a: »Ha az ipartestület elöljárósága az 1936. évi VII. t.-c. 28. §-a alapján az illetékes kereskedelmi és iparkamarához fordul azzal a panasszal, hogy valamely iparban az ipartestület tagja vagy a tagok egy része az ipari készítmények árát, illetve a vállalt munkának díját az iparüzés tisztességét sértő egészségtelen versennyel oly mértékben szorítja le, hogy emiatt az iparosság többi részének életfenntartását veszélyezteti (árrombolás), a panasz tárgyában a kamara kebelében alakított háromtagú bizottság dönt. Ezt a bizottságot a büntető-törvények alkalmazása szempontjából törvény alapján alakított választott bíróságnak kell tekinteni.«

Mindezek után mégis miért látunk oly kevés eredményt a versenyviszonyok annyira elfajult területén? Talán, mert a döntőbíráskodás hosszadalmas eljárása sokakat visszarettent, vagy talán mert jobb kitartani a bevált »*legolcsóbb*« régi elve mellett, mert, a közszállítást odaítélő szempontjából, »az véd meg legjobban a *gyanú* ellen«.

Nagyon jó volna az ügy érdekében az ipari érdekeltségek *közvetlen* bevonása és ezeknek meghallgatása az ajánlatok odaítélésénél. A felvilágosítás munkájával kellene egy hozzáértő, semleges fórumnak az ügyek kitisztulását elősegíteni. Közvetlen *utánakalkulálással* sok mindenre lehetne meggyőzően ilyen módon rámutatni. Többek között arra is, hogy némely vállalkozó nem tud *kalkulálni*, fogalma sincs a komoly önköltségszámításról és csak »hasból« vet oda valamely összeget, hogy a mindenképpen való megbízást elnyerhesse. Az ipari érdekeltségeknek meg kellene állapítaniok, hogy valaki közszállítás elvégzésére, a szóbanforgó munkálatokra egyáltalán hivatott-e stb. stb.

Az ipari érdekeltségeknek ez a közvetlen bevonása nem éppen példa nélkül való és nem is új gondolat. Amint már tudjuk, *Basel* kantoni város 1936. évi február hó 18-án közigazgatási úton rendelte el, hogy a hozzátartozó kerületek közigazgatási osztályai nyomdai megbízások kiadásánál a könyvnyomdászok egyesülete kalkulációs osztályának véleményét kérjék ki és csak az onnan nyert semleges számítás alapján határozzanak.

Az iparnak ez a védelme nemcsak közgazdasági, hanem elsősorban szociális ügy is. Nemzeti ügy! Megérdemli a vele való foglalkozást, a körültekintést.

Az állam a maga jogszabályalkotásaival organizál, vezet, megadja a lehetőséget az egészséges gazdasági fejlődésre, de ugyanakkor mindenkinek meg kell tennie a magáét, hogy iparpolitikai törekvéseink gyakorlati szellemmel töltsenek ki, hogy – egyik legnagyobb magyar gazdaságpolitikusunk szavai szerint – »a két nagy ideálnak: az örök nemzeti eszmének és a szociális gondolatnak megvalósítását kialakíthassa«.

Ehhez azonban tudnia kell mindenkinek, hogy minden ember nemcsak önmagáért, hanem a többiekért is él! Tudnia kell minden iparűzőnek, hogy a gazdasági élet küzdelmében, versenyében sokszor korlátoznia kell önmagát – éppen jólfelfogott gazdasági céljai érdekében. Mert hiszen csak az *egyetemleges felelősség* tudatával illeszkedhetünk nyomdaiparunk és a nemzetgazdaság harmónikus egészébe, úgy, hogy egyrészt iparunk jövő fejlődését is, másrészt pedig nemzetünk jobb jövőjét is méltóan szolgáljuk.